

Третій рівень пенсійної системи є недержавним і базується на умовах добровільної участі громадян, роботодавців або їх об'єднань у формуванні пенсійних виплат. Умови та порядок формування цих накопичень визначені в Законі «Про недержавне пенсійне забезпечення» (набрав чинності з 1 січня 2004 року), прийнятому водночас із Законом «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачена можливість добровільної участі у пенсійному страхуванні. Право на добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування мають особи, які досягли 16-річного віку та не належать до кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню. Слід зазначити, що цим законом надається право добровільної участі як у солідарній, так і в накопичувальній системі пенсійного страхування або одночасно в обох системах [3, с. 769].

Таким чином, головним завданням реформування системи пенсійного забезпечення є досягнення задовільного матеріального становища громадян за рахунок сукупності правових, фінансових та організаційних відносин.

Література:

1. Пенсійний Фонд України. Офіційний сайт. URL: <http://www.pfu.gov.ua> (дата звернення: 08.11.2019).
2. Петрушка О. В., Баніт Ю. В. Досвід реформування пенсійних систем зарубіжних країн та його використання в Україні. *Наука й економіка*. 2015. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/rch?q=cache> (дата звернення: 08.11.2019).
3. Толуб'як В.С., Горин В.П. Зарубіжний досвід пенсійних реформ: уроки та висновки для України. *Глобальні та національні процеси економіки*. 2016. Вип.10. С. 765-771.

Слапський Владислав Володимирович

студент 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ
Науковий керівник – д. е. н., професор Тулай О. І.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Пенсійне страхування займає важливе місце у соціально-економічному розвитку країни та безпосередньо впливає на рівень життя і

добробут людей. Цей вид страхування є об'єктивною потребою сучасного суспільства, задовольнити яку в інший спосіб неможливо. Серед усіх видів соціального страхування саме пенсійне страхування має найбільше одержувачів виплат, що вимагає відповідних фінансових ресурсів.

Забезпечення заробленого людиною за період трудової діяльності рівня соціальних благ шляхом перерозподілу їх у просторі і часі покладено на Пенсійний фонд України. Пенсійний фонд України акумулює доходи із джерел надходження та перерозподіляє їх відповідно до принципів солідарного пенсійного забезпечення pay-as-you-go: працюючі члени суспільства за рахунок обов'язкових соціальних відрахувань від своїх доходів (податків) утримують осіб похилого віку, які вже не працюють. Крім цього, принциповою відмінністю від інших державних інститутів є те, що Пенсійний фонд України виконує ще й соціальну функцію, а саме – здійснення соціального забезпечення пенсіонерів[1, с. 132–133; 2, с. 96; 3, с. 75; 4, с. 57].

Основними завданнями Пенсійного фонду України є реалізація державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню; внесення пропозицій Міністрові соціальної політики щодо забезпечення формування державної політики із зазначених питань та виконання інших завдань, визначених законом[5].

Навколо сутності пенсійного страхування сьогодні розгортається багато наукових дискусій, узагальнення яких дозволяє розглядати пенсійне страхування у двох аспектах: 1) як форму соціального захисту населення; 2) як один із видів страхування життя. Щодо першого підходу, у найбільш загальному вигляді можна сказати, що пенсійне страхування є базовою формою державного соціального захисту, в основі якої лежить страховий метод[6 с. 264; 7, с. 263; 8, с. 145; 9, с. 122]. До особливостей другого підходу можна віднести можливість здійснення пенсійного страхування комерційною організацією; участь на добровільних засадах; самостійність визначення розміру та періодичності страхового внеску; право власності на пенсійні активи; особистий контроль за акумульованими коштами[6, с. 264–265].

Солідарна пенсійна система надзвичайно залежна від демографічних процесів[10, с. 107]. Оскільки демографічні чинники безпосередньо впливають на функціонування системи обов'язкового пенсійного

страхування, результативність останньої може гарантуватися перевищенням чисельності працюючого населення над особами пенсійного віку та добросовісною сплатою страхових внесків.

Література:

1. Тулай О. І. Актуальні проблеми діяльності Пенсійного фонду України. *Проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 132–139.
2. Тулай О. І. Державне пенсійне страхування як складова забезпеченості населення соціальними благами. Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи : кол. моногр. за ред. О. П. Кириленко, Б. С. Малиняка. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. С. 95–102.
3. Тулай О. І. Кобильник О. Я. Удосконалення організаційно-економічного механізму функціонування Пенсійного фонду України. *Світ фінансів*. 2012. Вип. 3. С. 71–79.
4. Тулай О. І. Особливості вітчизняної системи пенсійного забезпечення. Фінанси, грошовий обіг і кредит у підвищенні добробуту населення України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Сімферополь, 16–18 трав. 2008 р.). Сімферополь–Коктебель : НАПКБ, 2008. С. 57–58.
5. Положення про Пенсійний фонд України: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 280 від 23.07.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF> (дата звернення: 04.11.2019).
6. Тулай О. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність : моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 416 с.
7. Тулай О. І. Теоретичне підґрунтя розвитку пенсійного страхування. *Formation of Modern Economic Area: Benefits, Risks, Implementation Mechanisms : Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, (Tbilisi (Georgia), April 29, 2016)*. Tbilisi : SSOTU, 2016. Vols. II. P. 262–265.
8. Тулай О. І. Роль пенсійного забезпечення у соціальному захисті населення. Економічні, правові, інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в постстабілізаційний період: зб. матер. наук. конф. проф.-викл. складу ТНЕУ (м. Тернопіль, 16 квіт. 2008 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2008. С. 144–147.
9. Тулай О. І. Організаційно-контрольна діяльність Пенсійного фонду України щодо забезпечення цільового надходження та використання коштів. Модернізація технологій управління в системі державної служби та служби в органах місцевого самоврядування : матер. наук.-практ. семінару (м. Тернопіль, 18–20 черв. 2009 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2009. С. 120–123.

10. Тулай О. І. Організаційно-фінансові аспекти вдосконалення вітчизняної пенсійної системи. Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 16-17 жовт. 2008 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2008. С. 106–108.

Соловйова Діана Євгенівна

студентка 1 курсу факультету фінансів та обліку, ТНЕУ

Гупаловська Мирослава Богданівна

к. е. н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ

ГРОШІ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Найважливішою ознакою держави є її суверенітет, винятковість якого пов'язана безпосередньо з таким атрибутом як національні гроші. Категорія грошей широко досліджується економічною і юридичною науками. Протягом багатьох років фахівці у різних галузях економіки та права не полишають спроб вивести універсальне визначення поняття грошей.

Найбільш узагальнене визначення полягає у тому, що гроші – це специфічний товар, спеціальна споживча вартість якого робить його загальним еквівалентом товарів, перетворюючи на капітал [1].

Думка економістів сходиться в тому, що поява грошей пов'язана з розвитком поділу праці і обміну, а також з еволюцією мінової вартості. Але в процесі розвитку товарно–грошових відносин не лише ускладнюються її функції, а й з'являються нові гроші, в нових формах та ознаках.

Спочатку акти обміну привели до появи простої випадкової або одиничної мінової форми вартості. Внаслідок першого суспільного поділу праці з'являється повна або розгорнута форма мінової вартості. Отже, товарні гроші – товар-еквівалент, що використовується як засіб обміну і який може залишатися одночасно звичайним товаром. Внаслідок розвитку обміну і виробництва товарів відбувається подальша еволюція грошей. Гроші почали втрачати товарну природу, на зміну прийшли паперові гроші. Паперові гроші не мають внутрішньої вартості, на відміну від товарних. Примусову купівельну спроможність надає держава, яка і гарантує їх обіг на своїй території.